

De Stemming van 15 januari 2017

Ook deze week zien we een aantal -kleine- bewegingen. De PVV daalt er 1, alsmede 50PLUS en de Partij voor de Dieren. GroenLinks stijgt er 2 en het CDA stijgt er 1. Nog steeds is het een soort stilte voor de storm. Belangrijk is om te weten dat deze uitslag is gebaseerd op de afgenomen vragenlijsten op zaterdag, nadat Jesse Klaver aangegeven had op te gaan voor het premierschap. In dit verslag treft u een uitgebreide analyse over de wijze waarop de - belangrijke- beslissing genomen zal worden, wie er meedoen aan het RTL-debat. Er zijn vragen gesteld over de kandidatuur van Klaver als premier. En er wordt dieper ingegaan op de positie van de PvdA en Asscher

zetels	TK2012	8-1 2017	15-1 2017	Versch. t.o.v. vorige	Versch met TK2012	Eerste Kamer
PVV	15	35	34	-1	19	9
VVD	41	23	23		-18	13
CDA	13	15	16	1	3	12
D66	12	14	14		2	10
GroenLinks	4	14	16	2	12	4
SP	15	11	11		-4	9
50PLUS	2	11	10	-1	8	2
PvdA	38	10	10		-28	8
ChristenUnie	5	5	5			3
Partij voor de Dieren	2	5	4	-1	2	2
SGP	3	3	3			2
DENK		2	2		2	
VNL		1	1		1	
Forum voor Democratie		1	1		1	
Andere partij						1
Totaal	150	150	150			75
VVD+PvdA	79	33	33		-46	21
VVD+CDA+D66	66	52	53	1	-13	35
VVD+PVV	56	58	57	-1	1	22

Zonder dat u het waarschijnlijk beseft, zal in de komende drie weken een beslissing vallen, die veel invloed zal gaan hebben op de campagne en de verkiezingsuitslag. Op zondag 26 februari zal namelijk het RTL-debat plaatsvinden. Een debat dat zowel in 2003 als in 2012 een cruciale rol speelde bij de uiteindelijke uitslag bij de verkiezing. Vanaf het moment van het debat heeft in 2003 "new kid on the block" Wouter Bos en in 2012 "new kid on the block" Diederik Samsom een grote stijging in electorale aanhang meegemaakt. De PvdA steeg in 2003 15 zetels en in 2012 zelfs bijna 20 zetels in de paar weken tot aan de verkiezing.

Aan het debat zullen 4 lijsttrekkers meedoen. RTL heeft aangekondigd dat de volgorde van Peilingwijzer bepalend zal zijn voor wie er uitgenodigd worden. Op basis van de huidige scores is het zeker dat PVV en VVD zal gaan meedoen. Maar bij de laatste Peilingwijzer (van 18 december) staan de 5 volgende partijen binnen 2% van elkaar (D66, CDA, GroenLinks, SP en PvdA).

Of Pechtold, Buma, Klaver, Roemer of Asscher aan dat debat meedoet, zal een groot verschil maken voor de dynamiek van dat debat en zal ook een fors gevolg hebben voor de daaropvolgende campagne, andere debatten en de uitslag op 15 maart.

Ik heb al eerderesignaleerd, dat hoewel wellicht op papier lijkt dat de scores van Peilingwijzer een objectief en gemiddelde beeld geeft van de electorale verhoudingen in Nederland, er in de uitvoering een behoorlijk probleem zit. En laat nu net dat probleem hoogstwaarschijnlijk een beslissende rol gaan spelen bij de samenstelling van de deelnemers aan het RTL debat. En dat probleem zit in de frequentie van het houden van de 5 samenstellende peilingen en daardoor ook de mate van actualiteit ervan.

Via de feitelijke cijfers van de laatste Peilingwijzer zal ik dat illustreren. Die Peilingwijzer is van 4 (!) weken geleden. In het onderstaande overzicht staat de datum en de score per partij van de LAATSTE peiling van ieder van de 5 bureaus voor het berekenen van de Peilingwijzer. Die was bij I&O toen al een 1 maand oud en bij Peil.nl 1 dag.

Laatste Peilingwijzer en de laatste peilingen van de 5 bureaus die erin zijn meegenomen

percentage van die peiling	Peiling-wijzer 18 dec	I&O 19 nov	Baro-meter 7 dec	Stem-ming 27 nov	TNS Nipo 4 dec	Peil.nl 17 dec
D66	9,9%	8,6%	10,9%	8,0%	11,2%	9,3%
CDA	9,7%	7,9%	12,1%	7,9%	11,2%	9,3%
GroenLinks	8,0%	8,0%	7,5%	9,9%	7,3%	9,3%
SP	8,8%	10,0%	7,9%	10,5%	10,0%	7,3%
PvdA	8,0%	11,2%	7,5%	8,0%	4,8%	6,7%

*50PLUS is in dit overzicht niet meegenomen omdat deze partij op 18 december op 1,3% achter de kleinste partij stond..

Inmiddels is van 4 van de 5 bureaus een recentere uitslag bekend. Alleen van De Stemming is dat (nog) niet het geval. Hieronder de uitslagen van die 4 bureaus.

Uitslagen van peilingen die bekend zijn geworden na de samenstelling van de Peilingwijzer op 18 december

percentage van die peiling		I&O 28 dec	Baro- meter 22 dec	Stem- ming 27 nov	TNS Nipo 22 dec	Peil.nl 15 jan
D66		9,9%	11,9%	geen	8,7%	9,3%
CDA		7,9%	11,8%	geen	8,7%	10,7%
GroenLinks		12,0%	8,7%	geen	8,7%	10,7%
SP		7,4%	7,0%	geen	8,7%	7,3%
PvdA		10,5%	6,5%	geen	7,4%	6,7%

Onderstaand de verschillen van die laatste peiling van die 4 bureaus met de score van de laatste peiling voor de datum 18 december. Er staat ook een gemiddelde verschuiving, waarbij gedaan is alsof De Stemming ongewijzigd is gebleven. GroenLinks is dan 1,6% gestegen, SP is 1% gedaald en de andere 3 zijn weinig veranderd.

Verskil tussen de laatste peiling na 18 december en de peiling die nog meegenomen is in de Peilingwijzer van 18 december

percentage van die peiling	Gemid. stijging/ daling	I&O 28 dec	Baro- meter 22 dec	Stem- ming 27 nov	TNS Nipo 22 dec	Peil.nl 15 jan
D66	0,0%	1,3%	1,0%	geen	-2,5%	0,0%
CDA	-0,3%	0,0%	-0,3%	geen	-2,5%	1,4%
GroenLinks	1,6%	4,0%	1,2%	geen	1,4%	1,4%
SP	-1,0%	-2,6%	-0,9%	geen	-1,3%	0,0%
PvdA	0,2%	-0,7%	-1,0%	geen	2,6%	0,0%

Hoewel de berekening wat complexer is dan alleen via gemiddeldes, kan ik wel een schatting maken van de score van de Peilingwijzer als die vandaag bepaald zou worden op het gemiddelde van de veranderingen bij de meest actuele peilingen van de 5 bureaus van dit moment. En daaruit blijkt dat D66, CDA en GroenLinks heel dicht bij elkaar liggen. (De grootste impact op deze uitslag hebben trouwens de laatste peiling van I&O en TNS Nipo gehad, de meest infrequente peilingen van deze 5).

percentage	Schat- ting Peiling- wijzer op 15 jan
D66	9,9%
GroenLinks	9,6%
CDA	9,4%
PvdA	8,2%
SP	7,8%

Wat gaat dit nu betekenen voor de keuze van de 4 partijen voor het RTL-debat? Allereerst is het belangrijk welke datum RTL heeft bepaald waarop de keuze gemaakt gaat worden. Dat lijkt ergens begin februari te zijn, maar is nog niet gepubliceerd.

Maar, zoals hierboven al blijkt, heeft het moment waarop de 5 verschillende peilingen worden uitgevoerd een behoorlijk effect op de uitslag van de Peilingwijzer, zeker nu de scores zo dicht bij elkaar liggen. Komt I&O en TNS-Nipo nog met een peiling voor die datum en zo ja wanneer. Welke datum komt de peiling van De Stemming voor de maand januari?

En het grootste probleem kan ik het beste duidelijk maken met de scores van I&O en TNS-Nipo bij hun laatste twee peilingen voor D66 en PvdA. I&O liet een daling van 0,7% zien TNS Nipo een stijging van 2,6%. (Dat kan niet allebei waar zijn. Bij Peil.nl bleef over die periode de PvdA stabiel.). En bij D66 was het ongeveer omgekeerd. (Ook daar gaf Peil.nl een stabiele score aan). Het effect van deze verschillen heeft echter wel de consequentie van ongeveer 0,5% voor beide partijen.

Als 1 van de bureaus met hun laatste peiling voor de cruciale Peilingwijzer voor de keuze van de 4 deelnemende partijen voor het debat, bij 1 of meer van de 4 partijen ook zo een -onwaarschijnlijke- stijging of daling laat zien, dan kan dat nu net bepalend zijn voor het al dan niet deelnemen aan het RTL-debat.

Deze bevindingen liggen in lijn met mijn eerder geuite kritiek op de Peilingwijzer, en dan met name de invloed van de verschillende frequentie van de deelnemende peilingen (en bij sommige bureaus de onwaarschijnlijk grote stijgingen of dalingen tussen twee peilingen).

Maar er is nog een belangrijk punt. Peilingwijzer geeft de cijfers met marges naar boven en onder. Bij deze 5 partijen is de marge bij Peilingwijzer 3 of 4 zetels (2 a 2,5%). Te groot naar mijn mening, maar dat is weer een andere discussie, die ik elders al heb ingezet.

Maar als je rekening houdt met die marges (en dat is wat Peilingwijzer zelf zegt dat je moet doen) dan liggen 4 partijen binnen die marges. Alleen de SP op dit moment niet, maar als bij voorbeeld I&O nog met een peiling komt waarbij de SP weer 2,6% stijgt dan ligt ook de SP binnen die marges.

Ik heb geen "oplossing" voor deze situatie van het bepalen van de debat-deelnemers (alhoewel het alleen baseren op de wekelijkse peilingen van Peil.nl veel van de beschreven problematiek ondervangt ;-)). Maar het is belangrijk voor alle betrokkenen te weten op welke wankelende basis de keuze van de 3e en 4e partij bij het debat is gebaseerd, terwijl het best eens de meest cruciale beslissing zou kunnen zijn van deze verkiezingen. (Hoe denkt u dat in 2012 de verkiezingen zouden zijn verlopen als de PvdA/Diederik Samsom niet had meegedaan aan het RTL-debat? Mijn inschatting is dat VVD en PvdA dan samen niet genoeg zetels hadden gehaald om een kabinet te vormen!).

En bij deze verkiezingen luistert het allemaal nog nauwer dan voorheen, omdat het electoraal zo gefragmenteerd is en er zes partijen zijn die onderling met zes zetels verschil op de 3e tot en met 8e plaats liggen.

Jesse Klaver heeft vrijdagavond zich expliciet kandidaat gesteld als premier. Dat zou wel eens een bijzondere dynamiek kunnen geven aan de campagne en de verkiezingen. Zeker als hij zich wel kwalificeert als deelnemer aan het RTL debat.

De onderstaande tabellen laten dat zien, waarbij natuurlijk belangrijk is om te beseffen dat er tijdens de campagne nog veel kan veranderen. Ongeveer een kwart van de kiezers vindt hem geschikt als premier. Van de GroenLinks kiezer is dat 77% en van de potentiële GroenLinks kiezers is dat 66%. Dus zijn eigen (potentiele) electoraat vindt het geen slecht idee. Het is goed te beseffen dat op dit moment ruim een kwart van de Nederlanders GroenLinks aangeeft te stemmen of die partij een kans te geven. Onder de jonge kiezers vindt ruim een derde hem geschikt als premier.

Denkt u dat Jesse Klaver geschikt is als premier?

verticaal gepercenteerd	Allen	Huidig stemgedrag								Kans stemmen
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	50PLUS	GrLinks	GrLnks
Ja	26%	4%	13%	17%	35%	26%	38%	16%	77%	60%
Nee	62%	92%	81%	72%	50%	50%	45%	60%	7%	20%
Weet niet/geen antwoord	12%	4%	7%	11%	15%	24%	17%	24%	16%	19%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Denkt u dat Jesse Klaver geschikt is als premier?

verticaal gepercenteerd	Allen	Leeftijd				
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+
Ja	26%	37%	25%	22%	22%	21%
Nee	62%	57%	68%	70%	70%	59%
Weet niet/geen antwoord	12%	6%	7%	8%	8%	20%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

De grote vraag is natuurlijk welke strijd er nu precies gaat ontbranden om het premierschap en het strategisch stemmen. Het is vrijwel zeker dat de linkse kiezers voor Rutte en Wilders een "links" alternatief willen. En dat wordt met de onderstaande tabel bevestigd. Rond de helft van de huidige D66-kiezers en PvdA-kiezers en twee derde van de SP-kiezers geeft de voorkeur aan Jesse Klaver als premier boven Rutte of Wilders. (Interessant is dat kiezers boven de 55 dat meer vinden dan de kiezers tussen 25 en 54).

Zou u Jesse Klaver liever als premier willen dan Mark Rutte of Geert Wilders?

verticaal gepercenteerd	Allen	Huidig stemgedrag								Kans stemmen
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	50PLUS	GrLinks	GrLnks
Ja	31%	2%	2%	30%	47%	58%	68%	36%	97%	80%
Nee	63%	94%	95%	61%	48%	33%	26%	61%	2%	14%
Weet niet/geen antwoord	6%	4%	3%	9%	5%	9%	6%	3%	1%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Zou u Jesse Klaver liever als premier willen dan Mark Rutte of Geert Wilders?

verticaal gepercenteerd	Allen	Leeftijd				
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+
Ja	31%	40%	26%	28%	29%	37%
Nee	63%	58%	72%	66%	65%	54%
Weet niet/geen antwoord	6%	2%	2%	6%	6%	9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Maar als Jesse Klaver wordt afgezet tegen Buma, Pechtold, Roemer en Asscher dan scoort hij lager. Het is afhankelijk van de laatste peilingen kort voor de verkiezingen hoe reëel het ene scenario is en het andere en welke gevolgen dat zal hebben voor het strategisch stemmen. Mocht GroenLinks dan duidelijk op de 3e plaats staan, dan zou het kunnen zijn dat nogal wat linkse kiezers naar GroenLinks trekken om Wilders en Rutte de pas af te snijden!

Zou u Jesse Klaver liever als premier willen dan Sybrand Buma, Alexander Pechtold, Emile Roemer of Lodewijk Asscher?

verticaal gepercenteerd	Allen	Huidig stemgedrag								Kans stemmen
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	50PLUS	GrLinks	GrLnks
Ja	21%	15%	16%	8%	2%	10%	30%	23%	75%	38%
Nee	73%	80%	80%	90%	95%	80%	60%	70%	16%	52%
Weet niet/geen antwoord	6%	5%	4%	2%	3%	10%	9%	7%	9%	10%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Zou u Jesse Klaver liever als premier willen dan Sybrand Buma, Alexander Pechtold, Emile Roemer of Lodewijk Asscher?

verticaal gepercenteerd	Allen	Leeftijd				
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+
Ja	21%	26%	15%	29%	18%	21%
Nee	73%	72%	79%	64%	77%	71%
Weet niet/geen antwoord	6%	2%	6%	6%	4%	9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Mocht GroenLinks de grootste partij worden, hoe onwaarschijnlijk dat op dit moment ook lijkt, dan vindt de meerderheid wel dat hij premier kan worden.

Stel dat GroenLinks de grootste partij wordt vindt u dan dat Jesse Klaver premier kan worden?

verticaal gepercenteerd	Allen	Huidig stemgedrag								Kans stemmen
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	50PLUS	GrLinks	GrLnks
Ja	58%	32%	53%	59%	76%	66%	66%	48%	96%	89%
Nee	37%	62%	43%	34%	21%	28%	26%	49%	2%	6%
Weet niet/geen antwoord	5%	6%	4%	7%	3%	6%	8%	4%	2%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Stel dat GroenLinks de grootste partij wordt vindt u dan dat Jesse Klaver premier kan worden?

verticaal gepercenteerd	Allen	Leeftijd				
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+
Ja	58%	81%	66%	58%	53%	49%
Nee	37%	19%	29%	39%	42%	44%
Weet niet/geen antwoord	5%	0%	5%	3%	5%	7%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Mocht GroenLinks de tweede partij worden na de PVV dan vindt ruim een derde dat hij premier kan worden.

Stel dat GroenLinks de tweede partij wordt na de PVV, vindt u dan dat Jesse Klaver premier kan worden?

verticaal gepercenteerd	Allen	Huidig stemgedrag								Kans stemmen
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	50PLUS	GrLinks	GrLnks
Ja	36%	1%	34%	32%	56%	59%	45%	33%	81%	73%
Nee	57%	94%	60%	58%	36%	35%	47%	59%	12%	20%
Weet niet/geen antwoord	7%	4%	7%	10%	8%	6%	8%	8%	7%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Stel dat GroenLinks de tweede partij wordt na de PVV, vindt u dan dat Jesse Klaver premier kan worden?

verticaal geperceenteerd	Allen	Leeftijd				
		18-24	25-34	35-44	45-54	55+
Ja	36%	47%	39%	29%	31%	32%
Nee	57%	50%	54%	66%	63%	58%
Weet niet/geen antwoord	7%	3%	7%	5%	6%	10%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Het is vanzelfsprekend nog volledig onduidelijk hoe de debatten en de campagne zal verlopen, maar als Jesse Klaver echt de wind in de rug krijgt, dan krijgt deze verkiezing een totaal ander momentum dan nu gedacht wordt. (Bedenk dat zo iets in ieder geval ook in 2003 met Wouter Bos is gebeurd en in 2012 met Diederik Samsom). Het grote verschil met toen was dat in die jaren er een grote partij was aan de rechterkant (CDA en daarna VVD), en nu zijn het er twee (PVV en VVD).

Het zal duidelijk zijn dat de al dan niet deelname van Jesse Klaver aan het RTL-debat voor hem en de hele verkiezing wel eens cruciaal kan worden.

In dat kader is het interessant om in te zoomen op de positie van Lodewijk Asscher en de PvdA, ook een mogelijke tegenkandidaat voor Rutte en Wilders voor de "linkse" kiezers. Tot nu toe heeft de PvdA nog niet geprofiteerd van zijn lijsttrekkerschap, maar dat kan tijdens de campagne gaan veranderen. Maar ook voor hem geldt dat de al dan niet deelname aan het RTL-debat cruciaal zou kunnen worden.

Asscher heeft een aantal brieven geschreven waarin expliciete voornemens staan waar hij zich hard voor wil maken. Vijf van die voornemens zijn voorgelegd aan de kiezers en, zoals hieronder blijkt, de kiezers zijn het in meerderheid met die voornemens eens. De "linkse" kiezers meer dan de overigen.

Asscher: "Te veel werknemers in bijvoorbeeld de bouw, de transportsector en de landbouw zijn nu de dupe van oneerlijke Europese spelregels. Er moet een einde komen aan arbeidsmigratie die op niets meer gebaseerd is dan op loonconcurrentie. Wie in Nederland werkt moet ten minste het Nederlands minimumloon verdienen en onder Nederlandse arbeidsvoorwaarden werken. Dat moet de Nederlandse inzet zijn bij nieuwe onderhandelingen in Europa." In hoeverre bent u het hiermee eens of oneens?

verticaal geperceenteerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	50PLUS	GrLinks
Eens	72%	71%	64%	68%	68%	96%	68%	88%	91%
Oneens	18%	18%	17%	23%	28%	1%	22%	10%	4%
Weet niet/geen antwoord	9%	12%	18%	10%	4%	3%	10%	2%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Asscher: "Er moet meer geld beschikbaar komen voor liefdevolle zorg van goede kwaliteit voor ouderen in verpleeghuizen. Er is meer personeel nodig, betere opleidingen en meer aandacht voor bewoners. Om dit te bekostigen wordt een nieuw tarief in de inkomstenbelasting van 60 procent ingevoerd voor inkomens boven de 150 duizend Euro." In hoeverre bent u het hiermee eens of oneens?

verticaal geperceenteerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	50PLUS	GrLinks
Eens	58%	56%	37%	39%	57%	86%	90%	73%	69%
Oneens	14%	14%	8%	23%	21%	9%	3%	13%	10%
Weet niet/geen antwoord	28%	31%	55%	38%	22%	5%	6%	14%	21%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Asscher: "Het is volstrekt onrechtvaardig dat grote bedrijven de belastingen ontduiken en ontwijken, terwijl kleine bedrijven en gewone gezinnen netjes hun bijdrage aan onze collectieve voorzieningen betalen. De trend dat de vennootschapsbelasting (VPB) in Europa omlaag dreigt te gaan moet gestopt worden. Elke procent verhoging van de VPB levert 700 miljoen op. Dat geld kan ingezet worden voor mensen die iets eerder willen stoppen met werken, bijvoorbeeld omdat ze heel jong begonnen zijn of een zwaar beroep hebben gehad." In hoeverre bent u het hiermee eens of oneens?

verticaal geperceenteerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	50PLUS	GrLinks
Eens	64%	62%	39%	44%	53%	95%	85%	89%	81%
Oneens	20%	19%	17%	29%	36%	4%	13%	8%	9%
Weet niet/geen antwoord	17%	19%	43%	26%	11%	1%	2%	4%	10%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Asscher heeft zijn Europese collega's een brief geschreven waarin hij voorstelt om de Brexit aan te grijpen om tot nieuwe regels over arbeidsmigratie te komen. Arbeidsmigratie leidt nu tot lagere lonen en werkloosheid. Oost Europese werknemers moeten volgens Asscher betaald worden volgens de lonen en voorwaarden van het land waar ze werken. Zodat werknemers niet concurreren om het laagste loon. In hoeverre bent u het met Asscher eens of oneens?

verticaal gepercenteerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	50PLUS	GrLinks
Eens	66%	58%	61%	60%	57%	87%	72%	81%	60%
Oneens	20%	17%	21%	28%	30%	13%	22%	10%	25%
Weet niet/geen antwoord	14%	25%	17%	12%	13%	0%	7%	9%	15%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Asscher stelt ook voor om alleen een nieuw handelsverdrag met de Britten te sluiten als daarin ook harde afspraken komen te staan over de aanpak van belastingontwijking en het tegengaan van een fiscale race naar de bodem. In hoeverre bent u het met Asscher eens of oneens?

verticaal gepercenteerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	50PLUS	GrLinks
Eens	57%	41%	52%	56%	66%	96%	67%	78%	52%
Oneens	28%	27%	27%	33%	25%	4%	26%	20%	37%
Weet niet/geen antwoord	15%	31%	21%	12%	9%	0%	6%	3%	11%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Maar tot nu toe zien we geen electorale veranderingen bij de PvdA. Maar deze uitslagen en de antwoorden op de volgende vraag, laten zien dat onder bepaalde omstandigheden de PvdA toch weer zou kunnen stijgen. Maar dan moet dus Asscher de belangrijkste vertegenwoordiger worden van de linkse kiezers (en Klaver, Roemer en Pechtold niet). En ook hier zou het al dan niet deelnemen aan het RTL-debat voor Asscher en de PvdA cruciaal kunnen zijn voor de uitslag van deze partij bij de verkiezingen.

Als u alleen mag kiezen tussen Rutte, Asscher en Wilders als premier, aan wie geeft u dan de voorkeur?

verticaal gepercenteerd	Allen	Huidig stemgedrag							
		PVV	VVD	CDA	D66	PvdA	SP	GrLinks	50PLUS
Mark Rutte	35%	5%	98%	65%	46%	11%	1%	17%	21%
Lodewijk Asscher	30%	2%	0%	16%	45%	89%	58%	80%	25%
Geert Wilders	27%	89%	2%	2%	7%	0%	12%	0%	37%
Geen voorkeur	9%	4%	0%	16%	2%	0%	28%	25%	17%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%